

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Sallatunturin kansallispuistosta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Sallatunturin kansallispuistosta. Kansallispuisto perustettaisiin Sallan kunnassa sijaitsevalle valtion omistamalle Sallatunturin luonnonsuojelualueelle. Sallatunturin kansallispuisto olisi Suomen 41. kansallispuisto.

Yksi pääministeri Marinin hallituksen ohjelman tavoitteista on luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttäminen. Tämän tavoitteen saavuttamisen keinoihin sisältyy kansallispuistoverkoston laajentaminen. Lisäksi hallitus pyrkii ohjelmassaan edistämään matkailualan kestävästä kasvusta sekä tukemaan matkailuyrittäjyyden lisääntymistä osana elinvoimaisen Suomen rakentamista ja globaalien kehityshaasteiden ratkaisuja.

Toteuttamalla Sallatunturin valtion alueiden suojelu kansallispuistona lisättäisiin alueen yleistä tunnettavuutta ja parannettaisiin alueen yleisöpalveluita. Kansallispuistostatus lisäisi alueen vetovoimaa luonto- ja kulttuurimatkailukohteena ja loisi uusia mahdollisuuksia kestäväälle matkailun yritystoiminnalle. Alueen hyvä saavutettavuus julkisilla liikennevälineillä edistäisi kestävästä ja vähähiilistä matkailua.

Perustettavaksi ehdotettavaan kansallispuistoon kuuluisi noin 9965 hehtaaria valtion omistamia maa- ja vesialueita. Kansallispuiston perustamisen yhteydessä annettaisiin valtioneuvoston asetus, jolla muutettaisiin valtioneuvoston asetuksella (646/2017) perustetun Sallatunturin luonnonsuojelun rajausta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan päivänä kuuta 2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi	3
2.1 Alueen nykyinen suojelutilanne ja luonnonkäyttö	3
2.2 Rajausperiaatteet, aiempien suojelupäätösten toteuttaminen ja perustamisedellytysten täytyminen	4
3 Tavoitteet	5
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	6
4.1 Keskeiset ehdotukset ja säädöskohtaiset perustelut	6
4.2 Pääasialliset vaikutukset	7
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	7
4.2.2 Organisaatio ja henkilöstövaikutukset	8
4.2.3 Vaikutukset alueen nykykäyttöön	8
4.2.4 Ympäristövaikutukset	9
4.2.5 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset	9
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot ja niiden vaikutukset	9
6 Lausuntopalaute	9
7 Lakia alemman asteinen sääntely	9
8 Voimaantulo	10
9 Toimeenpano ja seuranta	10
LAKIEHDOTUS	11
Sallatunturin kansallispuistosta	11

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Suomen kansallispuistoverkoston on täydennetty hallituskausittain vuodesta 1982 lähtien. Viimeisimpänä verkostoon liitettiin vuonna 2017 Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlan kunniaksi Hossan kansallispuisto. Suomessa on tällä hetkellä 40 kansallispuistoa.

Pääministeri Marinin hallituksen ohjelman strategisen kokonaisuuden *3.1 Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi* tavoite 5 on pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa. Tämän tavoitteen saavuttamisen keinoihin sisältyy kirjaus kansallispuistoverkoston laajentamisesta. Lisäksi hallitus pyrkii ohjelmassaan edistämään matkailualan kestävästä kasvusta sekä tukemaan matkailuyrittäjyyden lisääntymistä osana elinvoimaisen Suomen rakentamista ja globaalien kehityshaasteiden ratkaisuja.

Ympäristöministeriölle on tehty aloitteet kansallispuiston perustamisesta viiteen eri kohteeseen. Sallan kunta teki aloitteen ympäristöministeriölle 26.2.2019 Sallan kansallispuiston perustamisedellytysten selvittämisestä ja perustamisen valmistelusta. Sallan kunta täydensi aloitettaan 9.12.2019 FCG:n laatimalla Sallan kansallispuiston toteutettavuusselvityksellä, jossa kartoitettiin paikallista suhtautumista kansallispuiston perustamiseen sekä arvioitiin muun muassa kansallispuiston perustamisen aluetaloudellisia vaikutuksia.

Ympäristöministeriö laati aloitteita vertailevan selvityksen, jossa tarkasteltiin viiden esitetyn kansallispuistoehdokkaan vahvuuksia yhtenäisin kriteerein ja päättyi marraskuussa 2020 valmistuneessa selvityksessään esittämään kansallispuiston perustamista Pohjois-Suomeen Sallatunturiin sekä Etelä-Suomeen Evon metsäalueelle. Sallatunturin alue täyttää selvityksen mukaan erityisen hyvin luonnonsuojelulain ja Kansainvälisen luonnonsuojeluliiton IUCN:n kansallispuistoille asettamat edellytykset. Lisäksi Sallatunturi edistää laajana ja pääkaupunkiseudulta asti julkisilla liikennevälineillä saavutettavana alueena ekologisesti kestävä ja vähähiilistä matkailua.

Hallituksen esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot valtiovarainministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, oikeusministeriöltä, puolustusministeriöltä, Metsähallitukselta, rajavartiolaitokselta, Museovirastolta, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, Lapin Liitolta, Sallan kunnalta, Sallan paliskunnalta, Paliskuntain yhdistykseltä, Visit Finlandilta, Suomen Riistakeskus Lapilta, Sallan riistanhoitoyhdistykseltä, Suomen Metsästäjäliitolta, Sallan Erä- ja Kalamiehet ry:ltä, Metsästyssseura Kerä ry:ltä, Onkamons Erä ry:ltä, Sallan yhteismetsältä, Sallan Metsänhoitoyhdistykseltä, Lapin kalatalouskeskukselta, Matkalle Sallaan ry:ltä, Sallan yrittäjät ry:ltä, Kello-Aatsingin osakaskunnalta, Lapin maakuntamuseolta, Suomen Luonnonsuojeluliitolta, Sallan Latu ja Polku ry:ltä, Sallan Karhulta, Sallatunturin kyläyhdistykseltä ja Kelloselän alueen kyläyhdistykseltä.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Alueen nykyinen suojelutilanne ja luonnonkäyttö

Kansallispuistoksi esitetty alue kuuluu suurelta osin Euroopan unionin Natura 2000 –verkoston Aatsinki-Onkamons alueeseen (FI1301409). Natura 2000 –alueelle on perustettu Sallatunturin luonnonsuojelualue valtioneuvoston asetuksella (646/2017). Alueen osat Kaunisharju ja Onkamojärvi ovat valtioneuvoston 27.6.1996 tekemän periaatepäätöksen mukaisen Pohjois-Suomen

vanhojen metsien suojeluohjelman kohteita. Aatsinginhaudan suot puolestaan kuuluvat valtioneuvoston 26.3.1981 hyväksymään periaatepäätökseen valtakunnallisesta soidensuojelun perusohjelmasta.

Alue on suosittu retkeily- ja luontovirkistyskohde. Vuonna 2019 Sallan matkailualueella vieraili lähes 90 000 kävijää, joista noin 57 000 kohdistui Sallatunturin luonnonsuojelualueelle. Koronapandemia vaikutti kuitenkin merkittävästi alueen matkailuun vuonna 2020, jolloin Sallatunturin luonnonsuojelualueella vieraili noin 41 200 kävijää. Alueella on luonnon virkistyskäyttöä palvelevia reittejä ja rakenteita, jotka painottuvat Kaunisharjun alueelle. Lisäksi luonnonsuojelualueella on kaksi Metsähallituksen luvanvaraista moottorikelkkauraa. Sallatunturin alueella toimii useita erityisesti ohjelmopalveluja, kuten melontaa, patikointiretkiä ja moottorikelkkailua, tarjoavia yrityksiä.

Sallatunturin luonnonsuojelualueella ovat voimassa luonnonsuojelulain 17 a §:n mukaiset rauhoitussäännökset. Alue rajautuu useassa kohdassa valtion metsätalousmaihin, mutta kansallispuistoksi esitetyllä alueella ei harjoiteta metsätaloutta. Salla sisältyy poronhoitolain (848/1990) mukaiseen poronhoitoalueeseen ja alueella toimii Sallan paliskunta.

Metsästystä ei ole luonnonsuojelualueella rajoitettu. Salla sijaitsee metsästyslain (615/1993) 8 §:ssä tarkoitetulla alueella, jossa kuntalaisilla on vapaa metsästyoikeus valtion mailla. Esitetty kansallispuiston alue on suurelta osin Metsähallituksen pienriistan ja hirvieläimen lupametsästysaluetta, jossa ulkopaikkakuntalaiset metsästävät erityisesti hirviä ja metsäkanalintuja. Sallan alueella metsästetään myös suurpetoja.

Sallatunturin luonnonsuojelualueella ei ole valtion vesialueella erityisen merkittäviä kalastuskohteita. Kalastus on alueella sallittua kalastuslain (379/2015) 8 §:n mukaisesti. Yksityisessä omistuksessa olevalla Aatsinginjoella kalastus on kohtalaisen suosittua.

2.2 Rajausperiaatteet, aiempien suojelupäätösten toteuttaminen ja perustamisedellytysten täyttyminen

Kansallispuistoon esitetään rajattavaksi Aatsinki-Onkamon Natura 2000 -alueen luonto- ja maisema-arvoiltaan edustavin ja yhtenäisin valtion maiden kokonaisuus. Esitetty rajausalue täydentäisi osaltaan Fennoskandian vihreän vyöhykkeen kansallispuistoketjua. Rajaus muodostaisi eheän ekologisen kokonaisuuden ja mahdollistaisi kansallispuiston toteuttamisen kyseisellä alueella luonnonsuojelulaissa (1096/1996) säädetyin rauhoitusmääräyksin ja niitä koskevin vähäisin poikkeuksin metsästyksen osalta.

Kansallispuiston alue käsittäisi 9630 hehtaaria Aatsinki-Onkamon Natura 2000 -alueesta, jonka pinta-ala on yhteensä 9746 hehtaaria. Kansallispuiston maa- ja vesialueet ovat valtion omistuksessa. Kansallispuiston rajaus-alueen pinta-ala olisi noin 9965 hehtaaria ja se käsittäisi kauniita vaaramaisemia sekä vanhan metsä- ja suoluonnon edustavimman osan valtion omistamasta Sallatunturin kokonaisuudesta.

Aatsinki-Onkamon Natura-alueesta ja Sallatunturin luonnonsuojelualueesta kansallispuiston rajauksen ulkopuolelle jätettäisiin noin 5 km päässä pohjoisessa sijaitseva Rämijängän osa-alue. Kyseinen alue on selvästi erillään muusta kokonaisuudesta ja alaltaan pieni (123 hehtaaria). Osa-alueen sisällyttäminen rajaukseen hankaloittaisi merkittävästi kansallispuiston hallinnointia. Lisäksi kansallispuiston ulkopuolelle jäisivät valtion omistamat, Metsätalous Oy:n käytössä olevat metsätalousmaat, joilla on myös merkittäviä luontoarvoja. Myös Sallan hiihtokeskuksen alue on jätetty puiston ulkopuolelle sen nykyisen toiminnan turvaamiseksi. Esitetyn kansallispuistorajauksen sisällä olevat seitsemän yksityisomistuksessa olevaa kiinteistöä sekä vesistöt,

jotka eivät ole valtion omistuksessa, jäisivät kansallispuiston ulkopuolelle. Nykyiseen luonnokäyttöön ei tulisi muutoksia kansallispuiston ulkopuolelle rajatuilla yksityisillä tai valtion omistamalla mailla.

Aatsinki-Onkamon Natura 2000 -alueen suojelutavoitteita vastaava suojelu on toteutettu luonnonsuojelulain 68 §:n edellyttämällä tavalla Sallatunturin luonnonsuojelualueen perustamisella. Luonnonsuojelualueen perustamisella on myös toteutettu valtioneuvoston periaatepäätökset Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojeluohjelmasta Kaunisharjun ja Onkamojärven osalta sekä valtakunnallisesta soidensuojelun perusohjelmasta Aatsinginhaudan soiden osalta. Kansallispuiston perustaminen esityksen mukaisesti jatkaisi Natura 2000 -alueen sekä valtioneuvoston periaatepäätösten mukaisen suojelun toteuttamista.

Sallatunturi on erityisesti vanhojen metsien, erittäin edustavien aapasoiden ja puustoisten soiden, harjujen sekä jääkauden ja eroosion muovaamien maanmuotojen aluetta. Iso Pyhätunturi ja Pieni Pyhätunturi avaavat näkymät ympäröivään tunturimaisemaan. Kaunisharjulla kasvaa noin 300-400 metrin korkeudessa eri-ikäisiä luonnonmetsiä ja yli 200-vuotiaita, osittain tykyn runtelemia kuusikoita. Julmoivan alue on puolestaan rehevämpää lehtomaista metsää raitoineen ja haaparyhmineen. Korkeusvaihteluita alueeseen lisää vaikuttava, paikoin jopa 250 metriä syvä rotkolaakso Aatsinginhausta, jonka pohjalla ja rinteillä esiintyy erityisiä uhanalaisen lajiston keskittymiä. Alueella kasvaa esimerkiksi erittäin uhanalaisia kalkki- ja kanadankääpää (*Antrodia crassa* ja *Tyromyces canadensis*) sekä kalkkihuurre- ja pikkulovisammalta (*Palustriella commutata* ja *Lophozia ascendens*). Myös luontodirektiivilajit lettorikko (*Saxifraga hirculus*) ja lapinleinikki (*Coptidium lapponicum*) esiintyvät Sallatunturin alueella.

Sallatunturin alue on merkittävä myös kulttuuriperinnön ja Suomen sotahistorian näkökulmasta. Ihminen on toiminut ja asustanut alueella jo kauan, mistä ovat osoituksena etenkin pyyntikuopat sekä vesistöjen rannoilla näkyvissä olevat kivikautisen asumuksen jäänteet. Salla on toiminut myös talvisodan näyttämönä. Talvisodan päättäneessä Moskovan rauhassa noin puolet Sallan kunnan pinta-alasta, mukaan lukien Kutsan luonnonpuisto, luovutettiin Neuvostoliitolle.

Perustettavaksi esitettävä kansallispuiston alue täyttää luonnonsuojelulain 11 §:n mukaiset edellytykset. Alue on valtion omistuksessa ja puiston pinta-ala on yli tuhat hehtaaria. Alueella on merkitystä yleisenä luonnonnähtävyytenä ja yleisen luonnonharrastuksen kannalta. Kansallispuiston rajaus on esitetty punaisella, yhtenäisellä viivalla hallituksen esityksen liitekartalla.

3 Tavoitteet

Esityksen erityisenä tavoitteena on toteuttaa *Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta* hallitusohjelmaa. Ohjelman strategiseen kokonaisuuteen 3.1 *Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi* on sisällytetty kirjaus kansallispuistoverkoston laajentamisesta. Kansallispuiston perustaminen tukee osaltaan myös hallitusohjelman kokonaisuuden 3.4 *Elinvoimainen Suomi* toteutumista edistämällä matkailualan kestävää kasvua sekä luomalla lisää mahdollisuuksia matkailuyrittäjyydelle ja matkailumarkkinoinnille.

Esityksen tavoitteena on toteuttaa Sallan valtion alueiden edustavimman ja yhtenäisimmän osan suojelu kansallispuistona niin, että luodaan edellytykset alueen kestävä ja vähähiilisen luontomatkailun kehittämiseksi ja kasvamiselle.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset ja säädöskohtaiset perustelut

Aluetta kehitettäisiin yleisenä luonnonnähtävyytenä ja nykyistä luonnonkäyttöä rajoitettaisiin lähtökohtaisesti siten kuin luonnonsuojelulain säännökset sekä Kansainvälisen luonnonsuojelu-liiton IUCN:n suojelualueluokitus kansallispuistojen osalta edellyttävät. Metsästyksen ja porovahinkoja aiheuttavien petojen poistamisen osalta säädettäisiin kuitenkin eräitä paikalliset olo-suhteet huomioon ottavia poikkeuksia, jotka eivät ole ristiriidassa kansallispuiston perustamis-tavoitteen kanssa.

Suomen kansallispuistot kuuluvat IUCN:n suojelualueluokituksessa luokkaan II: kansallispuis-tot. Luokan II määritelmän mukaan kansallispuistot ovat suuria luonnontilaisia tai lähes luon-nontilaisia alueita, jotka on perustettu laajamittaisten ekologisten prosessien sekä alueelle tun-nusomaisten lajien ja ekosysteemien suojelemiseksi. Luokan II alueet muodostavat samalla pe-rustan ympäristön ja perinteisen kulttuurin kannalta kestävä tutkimuksen ja opetuksen sekä henkisen hyvinvoinnin, virkistyskäytön, retkeilyn ja matkailun mahdollisuuksille.

Luokan II suojelualueiden ensisijainen tavoite on luonnon monimuotoisuuden ja ekologisten prosessien suojelu sekä opetuksen ja virkistyskäytön edistäminen. IUCN:n suojelualueluokituk-sen soveltamisohjeessa luokan II suojelualueilla luonnonkäyttö, kuten metsästyksen ja kalastus, luokitellaan haitallisiksi käyttömuodoiksi (EUROPARC & IUCN 2000). Laajoilla ja syrjäisillä alueilla voidaan kuitenkin sallia paikallisen väestön perinteisen luontaistalouden harjoittami-nen, joka ei ole ristiriidassa alueen luontoarvojen suojelun kanssa. Suomessa ohjeistusta on so-vellettu niin, että paikallisten asukkaiden metsästyksen ja poronhoito on sallittu Pohjois-Suomen pinta-alaltaan laajoissa kansallispuistoissa.

Sallatunturin kansallispuiston perustamista koskevan lain 3 §:ssä säädettäisiin metsästyksestä. Metsästyksen on luonnonsuojelulain 13 §:n mukaan kielletty kansallispuistossa. Henkilöillä, joilla on kotikunta Lapin tai Kainuun maakuntaan kuuluvassa kunnassa on kuitenkin metsästyslain 8 §:n mukaisesti oikeus metsästyksiin oman kuntansa alueella. Tämä kuntalaisen metsästys-oikeus tu-lisi sovellettavaksi Sallatunturin kansallispuistossa. Lisäksi hirvenmetsästyksen sallittaisiin koti-kunnasta riippumatta lain voimaantullessa rekisteröityjen ja kansallispuistoon rajattavaksi esi-tettyyn metsästysalueeseen nykyisin kuuluvien metsästykseseurojen jäsenille. Esitettävillä met-sästysjärjestelyillä pyritään turvaamaan ensisijaisesti paikallisen eräperinteen säilyminen puis-toa perustettaessa. Metsästyksessä olisi mahdollista käyttää apuna koiraa.

Luonnonsuojelulain 14 §:n mukaan kansallispuistossa saa harjoittaa poronhoitoa poronhoitolain (848/90) mukaisesti. Tätä lainkohtaa sovellettaisiin sellaisenaan myös Sallatunturin kansallis-puistossa, jonka alueella Sallan paliskunta toimii. Porovahinkoja aiheuttavien petojen poistami-nen olisi mahdollista Metsähallituksen luvalla luonnonsuojelulain 15 §:n mukaisesti. Ehdotet-tavan lain 3 §:ssä säädettäisiin lisäksi Sallan paliskunnan osakkaan oikeudesta luonnonsuojelu-lain 15 §:n nojalla vahinkoa aiheuttavien suurpetojen poistamiseen myönnetyn luvan mukaiseen metsästykseseen. Metsästyslain 8 §:n mukainen metsästys-oikeus rajoittuu kotikuntaan siten, ettei ulkopaikkakuntalainen paliskunnan osakas voisi osallistua suurpetojen pyyntiin Sallan puolella. Tarkoitus on, että luonnonsuojelulain 15 §:n mukainen lupa voitaisiin myöntää suurpetojen poistamiseen Sallan paliskunnan osakkaalle tämän kotikunnasta riippumatta.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Sallatunturin kansallispuiston perustamiskustannukset ovat Metsähallituksen arvion mukaan noin 4,5 miljoonaa euroa. Sallatunturin alueen hoitoon ja ylläpitoon on vuosittain käytetty noin 130 000 euroa ympäristöministeriön momentin 35.10.52 määrärahaa. Hoito- ja ylläpitokustannukset pyritään pitämään ennallaan ohjaamalla palveluiden kunnostamiseen ja uudistamiseen saatuja määrärahoja tarkoituksenmukaisesti ja keskittämällä yleisöpalveluita. Osasta olemassa olevia palvelurakenteita voidaan luopua ja uusissa rakenteissa pyritään käyttämään materiaaleja, joiden elinkaari on pitkä. Puiston palveluiden saattaminen kansallispuistotasoisiksi sekä luonnon suojelemiseksi kasvavien kävijämäärien kuluttavalta vaikutukselta edellyttäisivät puiston perustamisvaiheessa noin 2,5 milj. euron määrärahalisäystä mainitulle ympäristöministeriön budjettimomentille.

Sallatunturin luonnonsuojelualueella kävi vuonna 2019 yhteensä 57 215 kävijää. Tällä kävijämäärällä aluetaloudellinen kokonaistulovaikutus oli noin 5,2 miljoonaa euroa ja kokonaistyöllisyysvaikutus noin 40 henkilötyövuotta. Vuonna 2020 koronaviruksen aiheuttamat poikkeusolot vaikuttivat voimakkaasti Sallan alueen matkailuun. Kävijämäärät alueella pienenevät huomattavasti lukuun ottamatta kotimaisen matkailun puolesta vilkasta kesäkautta. Vuoden 2020 loppuun mennessä kävijöitä arvioitiin olleen noin 41 200.

Kansallispuiston kävijämäärä kasvaa entisestään, kun kansallispuisto palveluineen saadaan perustettua ja voidaan ottaa huomioon opastus- ja viestintätoiminnassa sekä matkailumarkkinoinnissa. Kansainvälisen tilanteen muuttuessa Sallatunturin kansallispuistoa on myös mahdollista kehittää sekä markkinoida yhdessä Venäjän kansallispuistojen ja luontoalueiden kanssa. Vuonna 2017 valtion retkeilyalueesta kansallispuistoksi perustetun Hossan käyntimäärä lähes tuplaantui perustamisvuonna noin 124 000 kävijään vuosittain ja aluetaloudelliset vaikutukset kasvoivat 2,8 miljoonasta 5,6 miljoonaan euroon. Kävijämäärä Hossassa on perustamisvuoden jälkeen tasaantunut noin 90 000-100 000 kävijään vuosittain ja aluetaloudelliset vaikutukset ovat asettuneet noin 6 miljoonan euron vuotuiselle tasolle.

Kansallispuisto on luonnonsuojelualueista sekä kansallisesti että kansainvälisesti vetovoimaisin. Se takaa luontomatkailulle kestävät ja pysyvät puitteet, joiden varaan voidaan luoda pitkäjänteistä yritystoimintaa. Bloom Consultingin kehittämän Digital Demand, D2-analyysin perusteella eniten käytetty, kohdennettu hakusana ulkomailta Suomeen matkustamista suunniteltaessa on ”protected areas” (suojelualueet). Luonnonsuojelualueen muuttaminen kansallispuistoksi lisää Sallan tunnettua maamme rajojen ulkopuolella sekä ulkomailta tulevien matkailijoiden määrää. Tämä puolestaan vaikuttaa myönteisesti seudun aluetalouteen ja työllisyyteen. Myös matkailurakentamisen – Hossasta saatujen kokemusten perusteella - odotetaan vilkastuvan kansallispuiston perustamisen myötä.

Esitys voi osaltaan pienentää Sallan alueen metsästyslupatuloja. Perustettavan kansallispuiston alue sijoittuu Metsähallituksen noin 76 700 hehtaarin laajuiselle pienriistan metsästysalueelle *3612 Vilma-Savina* sekä noin 79 100 hehtaarin laajuiselle hirven metsästysalueelle *8153 Vilma*. Pienriistan metsästyksen lupatuloa on koko Vilma-Savinan alueella kertynyt vuosina 2017-2019 noin 40 000 – 50 000 euroa vuodessa. Koko Vilman hirvenmetsästysalueelta on kerätty hirvenmetsästysmaksuja noin 16 000 euroa vuodessa. Kansallispuistoksi esitettävän alueen osuutta lupatuloista ei ole erikseen tilastoitu. Se käsittää Vilma-Savinan metsästysalueen pinta-alasta noin 13,15 % ja Vilman metsästysalueesta noin 12,74 %. Pinta-alan perusteella laskettuna perustettavan kansallispuiston osuus on siten ollut pienriistan lupatuloista noin 5260 – 6575

euroa vuodessa ja hirvenmetsästystuloista noin 2040 euroa vuodessa. Metsähallituksen Eräpalvelut arvioi kuitenkin esitetyn kansallispuiston osuuden lupatuloista ja metsästyksestä olevan alueen pinta-alaosuutta suurempi. Toisaalta esitetyn kansallispuiston rajauksen ulkopuolelle jää Vilma-Savinan metsästysalueesta noin 66 000 hehtaaria ja Vilman metsästysalueesta noin 69 000 hehtaaria. Näille alueille siirtyvä lupametsästys voi osittain korvata kansallispuiston alueelta menetettäviä lupatuloja. Lisäksi kansallispuiston alueelle rekisteröityjen metsästyseurojen ulkopaikkakuntalaisten jäsenten hirvenmetsästys sallitaan myös kansallispuistossa, mikä voi osaltaan kompensoida hirvenmetsästyksestä kerättävien lupatulojen pienenemistä.

4.2.2 Organisaatio ja henkilöstövaikutukset

Kansallispuistoksi perustettava alue on Metsähallituksen hallinnassa ja hoidossa ja alueen omaisuususerät Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien taseessa. Tarkoitus on, että Metsähallitus jatkaa alueen hallinnointia edelleenkin ja omaisuususerät säilytetään julkisten hallintotehtävien taseessa.

4.2.3 Vaikutukset alueen nykykäyttöön

Esitetyllä Sallatunturin kansallispuiston alueella luonnonsuojelulain 17 a §:n mukaiset rauhoitussäännökset ovat olleet voimassa Sallatunturin luonnonsuojelualueen perustamisesta vuodesta 2017 lähtien. Kansallispuiston perustamisen myötä alueella tulevat voimaan luonnonsuojelulain 13 §:ssä säädetyt rauhoitusmääräykset sekä lain 14 § ja 15 §:ssä säädetyt rauhoitusmääräysten yleiset ja luvanvaraiset poikkeukset. Näiden lainkohtien tuleminen lähtökohtaisesti sovellettaviksi Sallatunturin kansallispuistossa ei merkittävästi muuttaisi alueen nykykäyttöä.

Kalastuksen osalta rauhoitussäännökset muuttuisivat nykyisistä kalastuslain (379/2015) 8 §:n mukaisista saman lain 7 §:n yleiskalastusoikeuksien mukaisiksi, jotka sallivat kalastuksen yhdellä vavalla tai vieheellä.

Kansallispuiston perustamisen vaikutukset **metsästyks**een seudulla olisivat käytännössä vähäiset. Sallan kunnan asukkaiden vapaa metsästysoikeus kansallispuiston alueella säilyisi. Lisäksi kansallispuiston alueelle sijoittuvien metsästyseurojen ulkopaikkakuntalaisten jäsenten hirvenmetsästysoikeus jatkuisi alueella. Ulkopaikkakuntalaisten lupametsästäjien pienriistan metsästysoikeus kansallispuiston alueella kuitenkin päättyisi. Ulkopaikkakuntalaisten pienriistan lupametsästys voisi kuitenkin jatkua yli 66 000 hehtaarin laajuisella Metsähallituksen Vilma-Savinan metsästysalueella kansallispuiston ulkopuolella.

Luonnonsuojelulain 15 §:n 3 kohdan mukaan kansallispuistosta voidaan Metsähallituksen luvalla poistaa sellaisten pyyntiluvanvaraisten riistaeläinlajien yksilöitä, jotka suojelualueen ulkopuolella aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen turvallisuudelle tai omaisuudelle aiheutuvasta merkittävästä taloudellisesta vahingosta. Tätä lainkohtaa sovellettaisiin suurpetojen ja mahdollisiin muihin vahinkoa tai uhkaa aiheuttavien eläinlajien yksilöiden poistamiseen kansallispuistosta.

Poronhoito jatkuisi kansallispuistossa luonnonsuojelulain 14 §:n mukaisesti. Porovahinkoja aiheuttavien petojen poistaminen olisi mahdollista Metsähallituksen luvalla luonnonsuojelulain 15 §:n mukaisesti ja kyseinen lupa voitaisiin myöntää Sallan paliskunnan osakkaille heidän kotikunnastaan riippumatta.

Yksityisten omistamat alueet. Kansallispuistorajauksen sisällä on noin 9,5 hehtaaria yksityisten tahojen hallinnoimia vesialueita sekä 159 hehtaaria muita yksityisiä kiinteistöjä. Kansallispuisto voidaan perustaa vain rajauksen valtion alueille, joten mainitut yksityisomisteiset alueet

eivät sisälly kansallispuistoon eivätkä kansallispuiston rauhoitusmääräykset sääntelisi niiden käyttöä.

Vuokrasopimukset ja käyttöoikeudet. Kansallispuiston perustaminen ei aiheuttaisi muutoksia alueeseen kohdistuviin olemassa oleviin vuokrasopimuksiin tai käyttöoikeuksiin.

4.2.4 Ympäristövaikutukset

Kyseessä oleva kansallispuiston perustamiseen tähtäävä hanke ei kuulu ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) soveltamisalan piiriin. Hankkeen vaikutuksia Natura-luontotyyppisiin ei myöskään ole ollut tarpeen arvioida luonnonsuojelulain 65 §:ssä tarkoitettulla tavalla, koska on objektiivisesti arvioiden poissuljettua, että kansallispuiston perustaminen todennäköisesti heikentäisi niiden luontotyyppien esiintymiä, joiden perusteella Aatsinki-Onkamon alueet on sisällytetty Euroopan unionin Natura 2000 –verkostoon. On ilmeistä, että mainittujen luontotyyppien edustavuus alueella paranisi kansallispuiston hoidon ja alueen luontaisen kehityksen myötä. Kansallispuiston perustamista on pidettävä sekä luonnon monimuotoisuuden suojelun ja maiseman kauneuden säilyttämisen näkökulmasta myönteisenä.

Kansallispuiston perustamisen odotetaan lisäävän matkailun yritystoimintaa puiston ulkopuolella, mikä voisi kuitenkin tehostaa maankäyttöä puiston lähiympäristössä ja luonnon kulumista kävijämäärien kasvaessa.

4.2.5 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Kansallispuiston positiiviset vaikutukset alueen matkailuun voivat edistää paikallista elinvoimaisuutta yritystoiminnan lisääntymisen, sen työllisyyttä kasvattavien vaikutusten sekä alueen verotulojen kasvun myötä. Aluetaloudelliset vaikutukset voivat myös heijastua positiivisesti asukkaiden yleiseen hyvinvointiin. Luontomatkailla ja luonnossa liikkumisella olisi myös laajemmin myönteisiä terveystaikutuksia.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Kansallispuiston perustamisen sijaan Sallatunturin alue olisi mahdollista säilyttää muuna luonnonsuojelualueena ja kestävä matkailua voitaisiin pyrkiä paikallisesti edistämään muilla keinoilla. Alueen luontoarvojen suojelu toteutuisi lähes kansallispuistoon verrattavalla tavalla eikä alueen nykyiseen käyttöön aiheutuisi muutoksia. Kansallispuistobrändin matkailua huomattavasti edistävä vaikutus sekä tästä koituvat positiiviset vaikutukset aluetalouteen jäisivät kuitenkin toteutumatta. Kansallispuisto on sekä kansallisesti että kansainvälisesti muuta luonnonsuojelualueetta tunnetumpi ja matkailun kannalta vetovoimaisempi suojelumuoto.

6 Lausuntopalautte

7 Lakia alemman asteinen sääntely

Kansallispuistoksi esitettävään alueeseen sisältyy 9965 hehtaaria valtion 10 088 hehtaarin Sallatunturin luonnonsuojelualueesta. Kun alueesta muodostettaisiin kansallispuisto, olisi samalla tarpeen muuttaa valtioneuvoston asetuksella (646/2017) perustetun Sallatunturin luonnonsuojelualueen rajausta niin, että luonnonsuojelualueen rajaus käsittäisi vain kansallispuiston ulkopuolelle jätettävän Rämijängän 123 hehtaarin osa-alueen. Luonnonsuojelualueen rajauksen muutos tehtäisiin valtioneuvoston asetuksella lain voimaansaattamisen yhteydessä.

Metsähallitus laatisi yhteistyössä eri hallinto- ja toimijatahojen kanssa alueelle luonnonsuojelulain 19 §:n mukaisen hoito- ja käyttösuunnitelman. Siinä määritettäisiin muun muassa kansallispuiston suojelun ja kehittämisen painopisteet, hoidon vyöhykejako sekä menettelytavat suojelu- ja kehittämistavoitteiden sekä puiston virkistyskäytön yhteensovittamiseksi. Hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistaisi ympäristöministeriö. Tämän jälkeen Metsähallitus antaisi suojelualueelle luonnonsuojelulain 20 §:n mukaisen järjestyssäännön, jossa annetaan tarpeelliset 18 §:n 2 momenttiin perustuvat rajoitukset alueen käytölle.

8 Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan päivänä kuuta 2021.

9 Toimeenpano ja seuranta

Metsähallitus hakisi maanmittauslaitokselta toimitusta, jolla suojelualuekiinteistö muutetaan luonnonsuojelualueesta kansallispuistoksi. Sen jälkeen kansallispuiston rajat merkittäisiin luonnonsuojelulain edellyttämällä tavalla.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Sallatunturin kansallispuistosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kansallispuiston perustaminen

Itä-Lapin vaaramaiseman, siihen kuuluvien metsien, soiden ja harjujen ja niillä esiintyvien eliölajien suojelemiseksi sekä yleistä virkistys- ja retkeilykäyttöä, luonnonharrastusta, tutkimusta ja opetusta varten perustetaan luonnonsuojelulain (1096/1996) mukainen Sallatunturin kansallispuisto.

2 §

Sijainti ja rajat

Sallatunturin kansallispuistoon kuuluu noin 9965 hehtaaria valtion omistamia alueita, jotka sijaitsevat Sallan kunnassa. Alueen rajat on merkitty punaisella viivalla liitteenä olevaan karttaan.

3 §

Rauhoitussäännökset

Kansallispuistossa kielletyistä toiminnoista säädetään luonnonsuojelulain 13 §:ssä ja rauhoitussäännöksiä koskevista poikkeuksista mainitun lain 14 ja 15 §:ssä.

Sallatunturin kansallispuistossa on niillä, joiden kotipaikka on metsästyslain (615/1993) 8 §:ssä tarkoitetussa kunnassa, oikeus luonnonsuojelulain 13 §:n estämättä metsästä kotikunnassaan kansallispuiston alueella.

Kansallispuistossa toimivan paliskunnan osakkailla sekä Suomen riistakeskuksen tähän tarkoitukseen erikseen nimeämällä henkilöllä on kuitenkin kotikunnasta riippumatta oikeus luonnonsuojelulain 15 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun riistaeläinlajien yksilöiden luvanvaraiseen poistamiseen. Metsästysseuran jäsenellä on oikeus metsästä hirveä kansallispuiston alueella, kun kansallispuisto sisältyy metsästysseuran metsästysalueeseen ja metsästysseura on ollut rekisteröityneenä tämän lain tullessa voimaan.

4 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2021.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olevien metsästysvuokrasopimusten mukainen metsästys voi jatkua 3 §:n estämättä kuun päivään 2021.

Helsingissä päivänä kuuta 2021

Pääministeri Sanna Marin

Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen

LUONNOS